

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem Mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Poraba grozdnih tropin.

Ob trgatvi odpadajo pri napravi vina tropine, bolj ali manj stisnjene, ali kakor navadno pravimo oprešane. Tropine, naj bodo še tako dobro stisnene, niso za zavreči, marveč porabimo jih lahko še prav koristno in sicer na več načinov. Prvič izkoristimo jih lahko, kakor je bilo v zadnjih „Dol. Novicah“ že omenjeno in priporočeno, za napravo nizkega umetnega vina za domačo pijačo. Domača pijača postane seveda tem boljša, čem finejši vrste in čem bolj zrelo je bilo grozdje, od katerega imamo tropine, kolikor manj ko so tropine stisnjene in končno čem več se vodi, ki se na tropine nalije, sladkorja dodá. Najboljše umetno vino za domačo pijačo dosežemo pa gotovo, ako se grozdje zmasti, mošt v sod spravi, tako da sam za-se brez tropin pokipi in ako se na slabotno odtisnjene tropine urno ravno toliko čiste vode nalije, kolikor se je od njih mošta nateklo, v tej vodi pa, v vsakem hektolitr 12—16 kilogramov sladkorja raztopi. Recimo, da stane kilogram sladkorja 39 kr. potem pride pri dodatku 12 kilogramov sladkorja na hektoliter vode, hektoliter umetnega vina na 4 gold. 68 kr., pri dodatku 16 kilogramov pa na 6 gold. 24 kr. Ako bi se kakemu gospodarju tako pridobljena pijača že predraga zdela, pomaga si lahko s tem, da vzame na hektoliter vode namesto 12 kilogramov sladkorja, le 6 kilogramov, 3 kilograme pa finega špirita; ali pa namesto 16 kilogramov sladkorja le 8 kilogramov, 4 kilograme pa finega špirita. Dodano vodo, sladkor in špirit, s kratka naliv, pusti toliko časa na tropinah, in to najboljše v kakem sodu, kateremu si v vsehno luknjo tako zvano kipelno veho zataknil, da kipenje neha. Potem spraviš umetno vino v sod in dodaš mu vso stisnino, ali kakor po domače pravimo prešenino. Ako bi se pa kakemu gospodarju tako zadobljena pijača še preslaba dozdevala, no potem pa naj grozdje zmasti, mošt v sod spravi, da sam za-se pokipi; s čisto nič otisnjenimi in čisto svežimi, to je še nič zarujavelimi tropinami pa tako postopa, kakor je ravno kar rečeno bilo. Gospodarji,

bodite toliko varčni, in ne tratite v prihodnosti s pristnim, to je pridelanim vinom, katero lahko po 10—12 gold. vedro prodaste, ampak napravite si o trgatvi dovolj umetnega vina iz tropin, vode in sladkorja — oziroma špirita, katero vas bode le 4 gold. 68 kr. do 6 gold. 24 kr. cel hektoliter stalo. Vsak krajcar, katerega zamorete dandanes prišediti, pride gotovo prav; torej le nič zavreči; saj tudi pšenico si ne upate sami porabiti, ampak se s cenejimi pridelki živite.

Grozdnje tropine porabijo se lahko drugič za napravo finega kisa, ali oceta (jesiha). To pa ne tako, kakor je to po Dolenjskem skorej sploh navada, da se namreč tropine v kako kád zmečejo, tam z vodo zalijejo, potem pa kaka dva meseca na miru pusté in končno stisnejo. Vsak tako napravljeni kis je prvič premalo kisel, in drugič po zvešanem diši. Kdor hoče fini, pravemu vinskemu kisu popolnoma jednaki kis napraviti, postopa naj tako-le: Najboljše tropine, katere so z moštom vred pokipele, zatlači naj kar le mogoče dobro v kako kád. Vrh z obutimi nogami zatlačenih tropin, naloži naj trtnega listja, vrhu tega pa morda narejenega iz ilovice, s katerem listje prav dobro zamaže. Tako zamazane tropine je treba shraniti do poletnega časa na kakem hladnem prostoru, v katerem se podgan bati ni. V zimskem času pokliče naj pa posodarja, kateri mu bode kar le mogoče visoko, pa prilično ozko kád napravil. Kád zamore biti iz hrastovine, pa tudi jelova je dobra. Na vrhu dobi kád za pokrov tako v ik škaf, kakor je kád široka in sicer škaf v kád utaknen, ter čez in čez kar le mogoče na gosto prevrtanem dnom. Pod škafom, dobi pa kád razun pravega dna, še tri do štiri čez in čez prevrtana jelova dna, katera so po 40—50 centimetrov druga nad drugim oddaljena, in katera se dado iz kadi prav lahko ven vzeti, ter zopet nazaj djati. Torej so prevrtana dna vsa brez vituri, le na k dogam pritrjenih blažincih ležeča. Pod vsakem takem prevrtanem dnom, prevrtane so tudi doge kadi okrog in okrog, tako pride na vsako dogo vsaj jedna luknja. No v poletnem času postavi se taka kád na sicer senčnati pa jako gorak prostor. Vloži se prvo prevrtano dno, katero pride za 50 centimetrov nad pravo dno, potem se na-

suje ga enakomerno za dobrih 30 centimetrov z tropinami. Vrh prvega prevrtnega dna vloži se drugo, katero se ravno tako z tropinami nasuje in vrhu drugega še čisto na jednaki način tretje ter četrto. Konečno natakne se še škaf s prevrtanjem dnom in vanj vlije se hektoliter čiste vode, kateri se je 8 litrov finega špirta dodalo. Ako se je to zjutraj naredilo, nabere se ves nalive do poldne na najnižjem pravem dnú kađi, potem ko je moral skozi vse tropine na prevrtanih dnah prekapljati se. No, nalive se opoldan odtoči, ter nazaj v škaf zlije. Tako postopa se tudi zvečer in tako postopa se potem dva, tri dni vsaki dan tako dolgo, dokler se nalive v fini hudi kis ne spremeni, na kar se še le v sod shrani. Potem pa se še v škaf zlije drugi, tretji itd. nalive; sploh dokler se hoče voda s špiritom pomešana v kis spreminjati, naliva se jo v škaf in tako apravi se lahko v eni in isti kađi, na enih in istih tropinah do jeseni 12—20 hektolitrov najboljšega pristnemu vinskemu popolnoma podobnega kisa.

O novem denarji.

I.

Novi denar smo torej dobili. Te dni potrdilo je Nj. V. l. članstvo one zakone, s kojimi se v naši državi uvede nova na zlato se naslanjajoča valuta. Še nekoliko mesecev, in dovrše se vse potrebne priprave na avstrijskih in ogerskih koviščih, ter kmalo imeli bomo v prometu nove denarje.

Dosedanji novci tako zvane avstrijske veljave se sicer takoj ne prekličajo. Nek prehod bode, nihče dandanes ne more povedati, koliko časa utegne trajati prehodna ta doba in kedaj se državnima zastopoma predložé načrti onih zakonov, s katerimi se razveljavijo srebrni denarji dosedanje veljave. Dokler se to ne zgodi, imeli bomo torej dve novčni veljavi eno poleg druge, računali in plačevali bomo z novimi kronami in starimi goldinarji, novince „nikel“ in bron krožila bodeta poleg starega srebrnega in bakrenega drobiža, — časa bode sedaj dovelj, da se prebivalstvo polagoma privadi spremenjeni novčni sistemi. Ta prehod se dá zagovarjati s tem, da ravno vsled paralelizma obeh veljav, stare in nove, izognemo se brezštevilnim prevaram in sleparijam, katere se sicer prikažejo povsod, kjerkoli se skokoma predrugači denarna veljava.

Ali kako bode vplivala sprememba naših novcev, sprememba, katera tako globoko zadeva sleherni gospodarstvo? Jasnega odgovora na to odvažno vprašanje danes nihče ne more dati. Bodočnost je temna in negotova, ona stoprav more pokazati, kedo je pravo pogodil, oni zastopniki naši, kateri so zagovarjali novo veljavo, ali oni, kateri so se jej protivil. Valutno vprašanje je

sploh samo po sebi silno težavno in zamotano, nikjer pa ne dela toliko preglavice, kakor baš v Avstriji z njenimi toliko čudovitimi novčnimi razmerami. Kajti avstrijska veljava postala je pravi „unicum“ med njenimi vrstnicami! Na srebro se glasi, dejanski pa pomagamo si s papirjem, t. j. z bankovci, izdanimi od avstro-ogrske banke ali od države same. Dolgo časa je bil naš bankovec menj vreden nego kovina, na katero se je glasil. Dokaj razločka je bilo med srebrnim in papirnatim goldinarjem in ni treba se sklicevati na starejši rod, tudi mlajši ljudje še pomnijo, da je do l. 1879 vsakdo za srebrni goldinar moral odrajtati papirnat ter na vrh dodati še toliko in toliko krajcarjev. To je bil tako zvani „agio“. Ali z l. 1879 spremenilo se je to razmerje. Srebrni „agio“ izginil je popolnoma, in rapidno padala je cena srebra ter vsled tega zmanjšala se vrednost njegova. L. 1870 stala je unca srebra na londonskem trgu še 60⁹/₁₆ pence, danes se notira uže pod 39 pence, naravno torej, da je to moralo silno uplivati na vrednost avstrijskega srebrnega goldinarja. In tako se je omogočila v naši državi tista prečudna anomalija, da je papirnat denar danes dejansko mnogo več vreden nego njegova istinita podlaga, srebro namreč. Če sodimo vrednost srebrnega goldinarja po današnji tržni ceni srebra, potem nam ne reprezentuje več nego 76—77 krajcarjev papirnatega goldinarja. Zanimiva ta prikazen, kateri dosihmal para ni v finančni in novčni zgodovini, izvira odtod, ker sta l. 1879 avstro-ogrski vladi vstavili prosto kovanje srebrnega denarja na račun zasebnikov, dočim sta se vspešno izboljšali trgovinska bilanca naše države in njen denarni kredit. Tako se je pripetilo, da uže celih 13 let v naši novčni sistemi papir več velja nego srebro, t. j. da se obljuba, plačati v srebru, višje ceni, nego dotično istinito izplačilo!

Čudovito razmerje, katero pa je prikrivalo znatne in hude nevarnosti v svojem naročju! Saj se pač na prvi pogled slehernemu človeku nemogoče vidi, da bi to bilo kaj neugodnega, ako inozemstvo večjo vrednost pripisuje našemu bankovcu. In vendar je temu tako! Normalno je, da med kovanim denarjem in njegovim papirnatim nadomestilom ni nobenega razločka, popolna pariteta v njuni oceni je jedino pravilni odnošaj. Slabo je, če se papir nižje ceni, isto tako slabo, da bržkone še slabeje, če ga svet višje drži. Kajti vsako zvišanje denarne vrednosti pomeni, da denarju kupna sila poskoči, da se n. pr. z jednim goldinarjem več blaga kupi nego poprej, torej da v istem razmerju pade cena drugemu blagu, vsem kmetijskim in obrtnim pridelkom. To je splošna prikazen, katera se takoj in v polni meri čuti povsod, tudi v državah z najbolj solidnim denarjem. Kaj pa celo v državi, katera

si mora pomagati z vsiljenimi bankovci, ki se ne izplačujejo v gotovini! Taka država je naša, in neugodne posledice pomnožene vrednosti naših bankovcev čutili smo v našem prometu z inozemstvom in na domačem trgu, pri davkih in pri obrestih od posojil. Čem višji namreč inozemec ceni avstrijsko papirnato valuto, tem težji izvažamo mi v inozemstvo, ker tem lažje pošilja izvanjski naš konkurent svoje blago čez naše meje. Skupilo namreč za naš import, katero plačujemo v domačem denarju, reprezentuje večjo vrednost nasproti vnanji valuti, baš vsled pomnoženi vrednosti naših bankovcev, in ravno nasprotno se godi našemu eksportu. Tak položaj privabi toraj tuje blago in zavira izvoz domačih pridelkov. Ker se pa sedaj cene glavnim pridelkom ne ravnaajo več po lokalnih razmerah, temveč ker je za nje merodajna svetovnega trga cena, razodeva se vpliv dvigajoče se vrednosti naših bankovcev tudi nasproti domačemu prometu v tem, da v istem razmerju cene pridelkom sploh padajo. Kmet torej, ravno tako pa tudi veleposestnik in tovarnar, ne iztržijo več istih skupil za svoje blago, pač pa ostanejo v nespremenjenem znesku vsa bremena, davki, prikladi, obresti itd. Vsled tega se nikakor ne dá zanikati, da pomnožena vrednost avstrijskih bankovcev, ki se je pokazala zlasti tekom zadnjega desetletja, ne upliva ugodno na naše narodno gospodarstvo.

Pa še druga nedostatkost bila je spojena s položajem, kojega namerava odpraviti sprememba naše valute. Stalnosti ni imel naš dosedanji denar, vrednost njegova zavisna je bila od ocene inozemske, od spletek borznih špekulantov, od ukrepov vnanjih držav. Denar je pač blago, objednem pa in pred vsem je tudi vrednostna mera. Denar je merilo, baš kakor v prodajalnici vatel ali kilo. Kaj pač bi porekel trgovec, če se mu danes vatel podaljša, jutri zopet skrči in sicer to vse ne kakor njemu kaže, temveč tako, kakor se zljubi njegovim kupcem, ki v njegovi prodajalnici iščejo primerne blaga?! Do vpeljave nove valute je bil naš papirnat denar vedno razpostavljen nevarnosti, da se ali kviško dvigne do veljave zlatega denarja ali pa, da pade navzdol do vrednosti srebra in celó pod njo. Tem spremembam izogniti se ni bilo mogoče po drugi poti nego da spremenimo svojo novčno sistemo ter uvedemo nov stalnejši denar.

To se je zgodilo z onimi zakoni, kateri so te dni postali pravokrepni. Novi denar stopil je v veljavo, kaj več o njem ter o pomislekih in ugovorih proti njemu v prihodnjich.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Avstrijske Slovane je iznenadil odstop češkega ministra Pražaka. To je uže deveta pre-

mena v Tafejevem ministerstvu. Pražak je bil preje minister pravosodja, a pritiski naših Nemcev so ga izpodrinili raz tega sedeža in zasel je sedež češkega deželnega ministra, raz tega pa ga je sililo obračanje plašča ministerstva. Da bi bil njegov namestnik odločen Čeh, je pri teh razmerah jako dvomljivo.

Shod zatiranih narodnosti iz obeh državnih polovic bode meseca novembra na Dunaju kakor nam poročajo češki in slovenski listi. Doslej so obljubili se ga udeležiti Čehi, Slovaki, Rumunci, Srbi, Malo rusi in ogrski Nemci. Kaj nameravajo Slovenci, nam še ni znano.

Katoliški shod v Lincu se je sešel 9. avg.; udeležilo se ga je več kardinalov, nadškofov in škofov, pa tudi obilo drugih duhovnikov in naroda v skupnem številu nad 2000 osob. Naš slovenski katoliški shod v Ljubljani bode 28. t. m.

Naš presv. cesar šel bode letos k velikim vojaškim vajam v Galicijo, kjer se delajo uže velike priprave.

Pri volitvah v mestni zastop v Zagrebu je zmagala mažaronska stranka. Pa kako bi tudi ne, ker je delala z vsemi sredstvi in brezobzirno, kakor so Madjari navajeni; a s tem si ni pridobila Bog zna kaj, če časi tudi spreminjajo, duh naroda ostane vedno isti.

Kaj je novega po širokem svetu?

Trgovinska pogodba mej Srbijo in Avstrijo je bila podpisana baš te dni na Dunaji.

Na Italijanskem bili so ta mesec resni izgredi, da je tekla kri. V Laterze so prišli davčni organi v spremstvu orožnikov davke izterjavati. Ljudstvo napadlo je orožnike s kamni, orožniki pa so jeli streljati, ljudi pa je to tako razjarilo, da so napali mestno hišo in jo hoteli zapaliti. Z veliko težavo so jih odbili, mnogo ljudi, kakor tudi orožnikov je mrtvih in ranjenih, med njimi župan in nekaj uradnikov, veliko razgrednikov so zaprli.

Na Ruskem še vedno kolera razsaja in dospela je v Moskvo, zato je meja proti Avstriji in Nemčiji zaprta.

Na Francoskem so pri volitvah v višji posvetovalni svet zmagali republikanci z orjaško večino in si pridobili 160 sedežev več, nego so jih dosedaj imeli. — Anarhisti so ukrali 150 zabojev dinamita na železnici, kateri je bil namenjen za prevoz, Ministerstvo je ukazalo strogo preiskavo, pa tudi zelo strogo zapovedalo in odredilo, kako se ima postopati pri prevozu dinamita in drugih razstreljivih snovi.

Na Nemškem je odstopil minister notranjih zadev. Sedaj se zopet posvetujejo o denarnih sredstvih, kako da bode mogoče pokriti stroške za pomnoženo vojništvo, katero mislijo zopet za ni-

manj nego 173.000 mož pomnožiti. O ubogi mir, koliko veljaš!

Na Angleškem se je sešel novi državni zbor. Gladstoneova stranka, katera ima sedaj večino, zahteva, da naj ministerstvo odstopi.

Plše se nam:

Iz Štange, dne 31. julija 1892. — V nedeljo 31. julija je zaspala v Gospodu po dolgi bolezni Ana Saje, rojena Salomon, mati č. g. župnika. Sorodnikom, prijateljem in znancom se priporoča v gorečo molitev in blag spomin. Pogreb je bil v torek, dne 2. avgusta. Lahka ji zemljica!

Dne 29. julija proti večeru je treščilo v hlev Blajevo v Dragovšku, kjer so ravno seno spravljali z vozov. Hipoma je bilo vse poslopje v ognju. Komaj so oteli živino, preišči pa so zgoreli. Tudi nekaj denarja je zgorelo. Bil je sicer zavarovan, toda za prav malo svoto, tako da si ne more sam pomagati. Zato se prosi pomoči ubogemu pogorelcu.

Letina nas letos nič kaj ne razveseljuje. Skoro po vseh straneh naše duhovnije hoče črv vse ugonobiti. Na marsikaterih košeninah vidijo se rujava tla mesto trave. Strneno žito je primeroma slabo, zlasti ima pšenica prav malo zrna; vrhu tega se je je pa tudi prav malo našelo. Pa tudi koruzi, krompirju in prosu škoduje črv silno. Ko je bilo čas sejati ajdo, deževalo je skoro vsaki dan, zato se je sejanje močno zakasnilo.

Gospod Anton Cej, dobro znani slikar v Novem Mestu je izvršil pred kratkem štiri krasne slike na cerkvenem oboku v splošno zadovoljnost ljudstva in veščakov. Sploh vsa cerkev je prav okusno prebarvana z prelepimi ornamentami. Tudi stena za velikim oltarjem je barvana, tako da oltar, ki je bil vže poprej lep, je sedaj še veliko krasnejši. Tako je hiša gospodova po prizadevanji našega neutrudljivega, prečast. gospoda župnika znotraj vsa prenovljena. Vsem dobrotnikom, ki so se svojo darežljivo roko pripomogli k olepšavi cerkve, bodi pri tej priliki izrečena najtoplejša zahvala.

Iz Št.-Janža. — Sporočati vam imamo o prelepi slavnosti, ki se je vršila tu pri nas, dne 31. julija. Tukajšnji rojak č. g. Matej Kos, opravil je na isti dan prvo sv. mašo. Slovesnost bila je že zato bolj izvanredna, kjer je bila prva te vrste v naši fari. Tudi stari ljudje ne pomnijo, da bi bil kedaj kaki šent-janski rojak za mašnika posvečen. Radi tega pač toliko veselja, toliko pripravljavanja v povzdigo slovesnosti. Lahko rečem, da so farani kar tekmovali, kako bi bolj svojega rojaka počastili. Da bi vse popisal, bilo bi preobširno, omenim torej le glavne točke.

V pondeljek pred novo mašo bil je slovesen sprejem. Deklica pozdravila je č. g. novomašnika v imenu šolske mladine, ter mu podala šopek svežih cvetic. Na to podeli g. novomašnik šolski mladini in drugim navzočim sv. blagoslov. — Še vse večje bilo je pripravljavanje za dan nove sv. maše. Farna cerkev bila je kaj lepo okrašena znotraj in zunaj. Župnijske, rojstna hiša g. novomašnika in druga poslopja po Šent-Janžu kazala so praznično lice. Vsi, ki so za olepšavo cerkve in drugih poslopij kaj pripomogli, zaslužijo očitno pohvalo. Na dan nove sv. maše počastili so g. novomašnika sosednji g. duhovniki s svojim pohodom. Tudi svatov zbralo se je lepo število. Bilo jih je okrog sto. — Po končani sv. daritvi podali so se svatje na očetov dom; gg. duhovniki pa z domačim župnikom, kjer jih je gostoljubno sprejel.

Omeniti mi je le še, da se je vsa slovesnost popolnoma mirno, v zadovoljnost domačinov in tujcev končala. — Gospodu novomašniku pa, ki je tako srečen, da ima pri življenju še stare stariše, želimo iz vsega srca doseči visoko starost sebi in njemu izročenih ovčic v dušni prid.

Vhod v življenje je s cvetjem posut,
Ne plaši se znoja, ne straši se boja!

Domače vesti.

(Spremembe pri gg. uradnikih.) Gospod Rajko Doležalek, c. k. pristav v Metliki, pride v Novo Mesto kot pristav k okrožni sodniji. Gospod Jurij Šumer, c. kr. avskultant pri okrajni sodniji v Novem Mestu, imenovan je sodnim pristavom in gré v Metliko.

(Za dolensko železnico) Ljubljana-Kočevje je razpisana dobava železničnih pragov ali „švelarjev“ 117.000 iz različnega lesa in mnogo drugega lesa, kar se ima dovažati od začetka decembra t. l. do meseca maja 1893. — Gospodarje, kateri imajo obilo lesa, opozorujemo na ta razpis. Natečaju obrok je do 1. septembra t. l.; natančneje se poizvže pri vodstvu dolenskih železnic na Turjaškem trgu v Ljubljani.

(Stari tolarji, dvajsetice, petice itd.) bodo s koncem tega leta ob veljavo prišle in jih pozneje cesarske blagajnice tudi za vrednost kovine ne bodo sprejemale. Kdor ima še kak mošnjiček starega denarja, ne stori pametno, če ga trdno tišči doma; v hranilnici se mu vsak krajcar obrestuje.

† (Umrli) je dne 5. t. m. v Toplicah pri Novem Mestu velečast. g. Fran Šitar, upokojeni župnik tržaške škofije v starosti 84. let. Pokojnik rodil se je v Toplicah, bil je velik podpornik ubožcem, katerim je kakor tudi župni cerkvi topliški volil lepo svoto v svojej oporoki. Blag mu spomin!

(Črv) ujeda po več krajih poljske pridelke, kakor krompir, koruzo, fižol in druge; toda zanesljiv človek nam je pravil, da črv tudi uničuje nove ameriške vinograde, ker spodjeda mladim koreninice. — Sedaj se ljudje pritožujejo gledé črvov, ko jim bode pa kečo svetoval, da naj brošče uničujejo, rogali se mu bodejo, kakor se je letos nekomu prigodilo o priliki škropljenja trt, češ: „Ali menite, da bode Boga vstrahovali!“ Gospodarji, kateri so marljivo škropili, imajo lepo zelene trte, ko nevernim Tomažem opaljeno trsje očita marljiveje delovanje.

(Novo šolsko leto na deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu) prične se 3. novembra. Naše gospodarje opozarjamo na ta deželni zavod ter jim toplo priporočamo, da svoje gospodarstvu namenjene sinove za dve leti pošljejo v to šolo. Pončuje se v slovenskem jeziku in to v vseh predmetih nižje realke, posebno pa še v strokovnih, umnemu gospodarstvu neobhodno potrebnih predmetih, kakor v poljedelstvu in rastlinstvu, živinarstvu, živinozdravilstvu, vinstvu (trtarstvu, kletarstvu), sadjarstvu, zelenjadarstvu in čebelarstvu. — Ves strokovni pouk je spojen s praktičnimi izvršitvami v gospodarstvu. Stipendovani novi učenci dobé pouk, stanovanje in hrano brezplačno. Neštipendovani plačujoči učenci plačujejo pa po 30 kr. na dan za hrano in stanovanje in po 20 gld. na leto šolnine. Razven tega, da je ta zavod za bodoče gospodarje prekorišten, je tudi prav po ceni. Vsak premožni gospodar pošlje naj torej svojega gospodarstvu namenjenega sina potem, ko je

ljudsko ali meščansko šolo, ali par razredov realke ali gimnazije ter 16. leto dovršil, za dve leti na kmetijsko šolo na Grmu, in kesal se ne boje nikdar. Posebno omeniti moramo še, da se učenci na Grmu tudi k lepemu vedenju, poštenosti ter štedljivosti napeljujejo.

(Iz učiteljskega kroga). Ker je lansko leto umrl Podgradom učitelj Jakob Ancelj, skrbelo je učiteljsko društvo okraja novomeškega, da mu postavi dostojen spomenik. To se je zgodilo v četrtek, dné 11. t. m., v kateri dan je bila tudi sv. maša z libero za rajnega. Prihitelo je ta dan tudi nekaj gg. učiteljev iz bližine v gorsko vasico, a bilo bi jih veliko več, ko ne bi deževalo ves dan. Spomenik je iz kamna, katerega je napravil domači kamnosek iz Drske jako lično in po nizkej ceni.

(Porotne obravnave v Novem Mestu) vršile so se od 1.—6. avgusta. Prvi dan je bil obsojen Anton Kočjaž radi tatvine na tri leta težke ječe; vzel je lansko spomlad vdovi Jermanci v mirnopoški fari 475 gold., ter več kot polovico v razkošnem življenju, zapravljal predno so ga spomladi letošnjega leta zaprli. — Drugi dan vršila se je obravnava zoper Josipa Benčina iz Ribnice. Na mostu v Ribnici bila je množica fantov novincev, razposajenih, kakor je žalibog povsod navadno; na to pripelje Jožef Benčina z dvema kravama prazni voz. Ko med nje pride, so „korajžni fantje“, kakor so se sami imenovali, na voz zlezli in kravi zajahali. Ko jih je polagoma z bičem podil, so se jeli vanj zaganjati. Mož ves besen obrne bič in udari po množici, da bi se jih ubranil ter zadene Janeza Ruperčica iz Ložkega Potoka tako nesrečno po glavi, da se je takoj zgrudil in kmalo potem tudi umrl. Porotniki so spoznali, da si je Benčina branil življenje in ga oprostili obtožbe uboja. — Prihodnji dan pa je bila obsojena radi tatvine Pavlina Fritz iz Kočevskega na šestnajst mesecev ječe. — Četrtega avgusta obsojen je bil Alojzij Jonke iz Koprivnika na Kočevskem na štiri leta težke ječe, radi uboja pri pretepu o priliki žeganja v sosedni vasi. — V petek ste sedeli na obtožni klopi Terezija Rožič in Franciška Gorenc iz Štor pri Leskovcu. Prva zaudala je očmu in svojemu bratrancu z mišico in jih hotela s poti spraviti; oče je tudi vsled tega umrl. Rožič obsojena je bila na 15 let težke ječe. Gorenc pa, ki ji je preskrbela mišico, je dobila radi tega pet let zapora. — Naj groznejše hudodelstvo pa se je sodilo v soboto zadnji dan tega zasedanja. Franc Jerovec, doma blizu Rake, umoril je svojo lastno mater. Že od mladih nog bil je nič vredni fant. Pretepal se je rad, preklinjeval, sploh z vsemi slabimi lastnostmi žalil svoje stariše, ter nič maral za njihovo opominjanje. Mati je pri vsem tem edinega sina močno ljubila; ko je bil v vojake vzet, ga je mati po dolgih in trudapolnih potih izprosila tako, da je prišel čez nekaj mesecev nazaj. Vrnivši se od vojakov, začel je zopet svoje prejšnje življenje: pijančeval je, igral in se surovo obnašal, kadar so ga stariši svarili. Veliki pondeljek napotil se je s svojjo materjo k veliki maši na Rako. Na poti ustavita se pri domači zidnici, da bi se okrepčala. Tukaj so ga mati menda zopet opominjevali in ga k poboljšanju nagovarjali, v svoji jezi pa zagradi sin poleno ter udari mater po glavi; po prvem udarcu je mati zakričala: „Jezus, Marija! France kaj pa misliš z menoj!“ toda sin jo je še 4krat udaril. Potem jo je zaprl v zidnico in je šel naglo proti Raki, a ni šel k maši, temveč v gostilno, kjer je pil, kegljal ter igral „marijanco“. Domov gredé, je šel zopet mimo zidnice, a ni po materi pogledal. Doma

je rekel, da ne ve ničesar o materi. Oče pa je mislil, da je šla žena k svoji sestri in ni ničesa slutil. Še-le tretji dan je šel Franc Jerovec z vozom k zidnici, naložil mater, jo z gnojem pokril, ter jo tako peljal kakor poginjeno živinčce pol drugo uro daleč skozi več vasi. Ko pride do gojzda, skoplje jamo in prevrne mater notri, jo zakoplje in zakrije s trsjem in listjem. Oče so med tem mater iskali pri znancih; tudi sin je po materi povpraševal in še celo orožnikom je šel povedat, da so se mati zgubili. Oče je jel sumničiti sina, tudi je sam našel sled, ter z orožniki dospel na kraj, kjer je bila mati pokopana. Ko so jo izkopali ni mogel sin več tajiti in je pri sodnji, kakor tudi pri končni obravnavi vse navedeno hladnokrvno sam povedal. — Zanimiva je izpoved bivšega orožnika, ki je kot priča povedal naslednji prizor iz mlajših let hudodelnika. Vrgel je komaj trinajstletni deček za materjo z zlobno roko kos lesa. Ker ga mati ni radi tega kaznovala je dejal orožnik, ki je blizu tam počival: „Mati, vi svojemu sinu vrv spletate“. — Pri obsodbi védel se je tako, kakor bi ne imel nič hudega na vesti, pripovedoval je ta grozni čin sodnikom, kakor kako vsakdanjo stvar. Ko mu je sodišče naznanilo kazen smrti na vislicah, ni ga to nič presunilo in tudi ko ga je bil sodnik vprašal, če ima kaj povedati in so mu dali priliko, da bi se milosti priporočil, odgovoril je, da nima nič prositi. — Porotne obravnave bile so dobro obiskane. Omeniti pa nam je o tej priliki, da se nam ne vidi prav, da so ves teden zahajali k obravnavam premladi dečki in tudi deklice; posebno z ozirom, ker se mnogokrat čujejo kočljivi izrazi za mladež; tudi ni prav, da se premladi ljudje navadijo zvijač od zatožencev.

(Slovenci pozor!) Dunajska židovska klepetulja „N. F. Pr.“ jela je v poslednjem času vleči čez zobe naša slovenska zavoda „Matico“ v Ljubljani in „Družbo sv. Mohorja“ v Celovcu, češ, da ti dve društvi širita z cenimi svojimi knjigami panslavistične težnje med prebivalstvom. Torej bi se morali menda prepovedati, ali kali, da bi narod slovenski, ne imevši knjig, pozabil naposled svoj materni jezik? Pa če Bog dá, se te želje grde obrekovalke še ne bodo tako kmalo spolnile. — Z druge strani pa čujemo, da se Nemci, katerim je ruska vlada prepovedala daljše bivanje v Rusiji, kar trumoma sele na Štajersko in Koroško, kjer jim je menda društvo „Südmark“ pripravilo novo boljše domovino. Čas torej je, zares skrajni čas, da se organizirajo Slovenci posebno na meji, da skrbje, da niti pód slovenske zemlje ne pride v roke Nemcem, katerim tujih naselnikov ne bo manjkalo. Kadar zemlje več ne bomo imeli, zgubimo naenkrat pravico do ravnopravnosti, sploh do obstanka. Torej pozor! Treba bo res osnovati društvo, ki bo oviralo delovanje pogubonosne „Südmarke“ in njenih pokroviteljev.

(Smrtna kosa) je pobrala dné 31. julija v Pragi živečega slavista slovenskega, splošno znanega župnika Matija Majar-ja. Pokojnik je doživel svoje 83. leto, dasiravno je bil poslednja leta popolnoma osamljen in bolan na očeh, radi česar si je šel iskat počitka v slovansko Prago. Majar je bil jeden izmed redkih slovenskih rodoljubov, ki so videli rešitev našo v združenji slovanskih pismenih jezikov, v kateri namen je spisal več različnih knjig, mej njimi tudi obširno in dobro rusko-slovensko slovnico ter izdajal nekaj let v Celovcu časopis „Slavjanin“. Njega niso zastrašile razne denunciacije, niti očitni neuspehi njegovega delovanja, kateremu se nasprotniki še dandanašnji posmehujejo; on je delal, kar mu je veleval-

vneto slovensko srce v svesti si, da bodo potomci znali bolje ceniti njegov trud, ko bodo spoznali, da je bila njegova pot jedino prava. Zdaj je šel počivat od svojega truda, zemlja češka je zagrnila njegovo truplo; spomin njegov pa živi in bo živel.

(Volitve). Pri volitvah v občinski zastop Božjakovo v črnomeljškemu političnem okraju, bili so izvoljeni sledeči gg.: Jožef Matjašič iz Radovic, županom; Marko Nemanič iz Božjakovega, Martin Slane iz Rosalnic, Martin Vukšinič iz Radovič in Janez Matković iz Čuril, svetovalec.

(Sejm v Čermošnjicah) za blago in živino bo prvi dan po Malem Šmarnu, t. j. 9. sept. namesto v pondeljek po Rožakranski nedelji.

(Poskušeni samoumor). V Radečah pri Zidanem Mostu skočil je ondotni občinski tajnik v Savo, pa ga je ondotni prevoznik Simončič rešil in spravil v svojo hišo. Na zahtevanje občinskega predstojništva je bil potem izročen sodniji.

(Nesreča). Mlatilni stroj je zgrabil pri mlatenju posestnikovo soprogo Ano Slugo iz Viča pri Ljubljani tako nesrečno za rokó, da jo ji je popolnoma zdrobil. Močno dvomijo, da bi nesrečnica še ozdravela.

(Duhovni pastir). S sodelovanjem več duhovnov vreduje Anton Kržič. Izhaja vsaki mesec ter stane štiri goldinarje na leto. Prečastito slovensko duhovščino, posebno pa gg. novomašnike, kateri kmalo tudi v praksi duhovni pastirji postanejo, opozorimo s tem znovic na ta izvrstno vrejeni, homiletični mesečnik. — „Duhovni pasir“ izhaja že od leta 1884. v zalogi Katoliške Bukvarne v Ljubljani, kjer so tudi poprejšnji letniki v zalogi (izvzemši letnikov 1884. in 1885. 1)

Razne vesti.

(Nekaj podatkov iz državnega gospodarstva v Avstriji.) Centralna komisija za statistiko se imenuje neki državni zavod na Dunaji, ki ima nalogo opazovati poleg drugega tudi vsakovrstni promet v državi, ter o tem od časa do časa v tiskani knjigi poroča; to je namreč za narodno gospodarstvo velicega pomena. Iz takega poročila za leto 1887 in 1888 vzeti so sledeči podatki: Na državne stroške je uplival pred vsem državni dolg, za katerega se je porabilo skorej četrtino (24.55%) vseh stroškov. Na ta dolg. potem pa na finančno upravo (18.1%), kupčijsko ministerstvo (13.6%) in skupne zadeve (21.6%) pride več, kot tri četrtinke (77.6%) vseh izdatkov. Pošta in telegrafi donasali sti državi leta 1888. nad 27 milijonov, povprečno torej od osebe jeden goldinar 17 krajcerjev. Primeroma naj več dohodkov imelo je Spodnje Avstrijsko radi Dunaja, potem pa Primorsko radi tržaške trgovine. — Zanimivi so podatki o loteriji. Na posamezno osebo zračunani, znašali so skupni dohodki 98 kr. po odbitih stroških 37. kr. povprečna svota stave je bila 17 kr. Največ stavilo se je na Dunaji, kjer so znašali dohodki 3 gold. 78 kr. od osebe, čisto pa 1 gold. 30 kr. Misliti bi se moralo, da potrata za loterijo se zniža z premožnostjo in omiko prebivalstva, — a vendar se kaže, da premožnost prebivalstva le še bolj upliva na stavo tako, da revna Dalmacija, kjer ni prebivalstvo toliko omikano, kakor na primer na Dunaji, vendarnajnižje svote stavi. Zemljiškega davka plačevalo se je na Spodnjem Avstrijskem, Češkem, Moravskem 2 gold. 21 kr. do 2 gold. 48 kr. za hektar plodovite zemlje, med tem ko je znašal ta

donesek v Dalmaciji, na Tirolskem in Solnograškem le 24—53 kr. — Dobitek je jako različen po obrtniji v posameznih deželah. Največji je na Nižje Avstrijskem, kjer spada 1 gold. 53 kr. na osebo; na Češkem, Moravskem, Solnograškem po 55 kr., najmanjši je pa zopet v Dalmaciji in Galiciji namreč 13—14 kr. Skorej ravno take številke kaže nam dohodarina. Tudi pri davku poslopja, pri zgradarini, je Nižje Avstrijsko prvo (4 gold. 99 kr. na osebo). Dalmacija je zadnja (46 kr.) — Posrednji davki znašajo sploh v državi 2 gold. 99 kr. na osebo; davek za pivo 1 gold. 4 kr., za žganje 61 kr. Največ tabaka porabi Nižje Avstrijsko; dohodki namreč znašajo 7 gold. 98 kr. od osebe, najmanj Dalmacija (1 gold. 11 kr.) Neposredni davki so torej največji na Nižje Avstrijskem (12 gold. 8 kr. od osebe), najmanjši v Dalmaciji in Bukovini (1 gold. 33 kr. do 1 gold. 77 kr.)

(Neopravičena požrtovalnost). Za oproščenega židovskega morilca Bušhafa, o katerem smo povedali v zadnjih „Novicah“, jeli so ljubitelji židov nabirati milodare in sicer najpoprej v Berlinu, potem v Bremnu in celo na Dunaji. V kratkih dnevih so nabrali okolo 2000 nemških mark, s čemur hote baje nagraditi Bušhafa provzročeno škodo. Ker pa so si Nemci postavili nalogo, češ, da treba pripraviti tej židovski rodbini varno prihodnost, trajalo bo nabiranje še dalje. Da bi se pa osnoval odbor za nabiro milodarov za rodbino, katere otrok je bil grozovito umorjen, to še nikomur na misel ne pride. Iz tega razvidi lahko vsakdo kako mogočna je dandanes v Evropi oblast nesramnih židov.

* (Proti samomoru). V Črnej Gori smatrajo samomor kot posledico bojazljivosti, ki je pa Crnogorcem do skrajnosti zoperna. Temu splošnemu mnenju se je zahvaliti, da se v Črnej Gori že več let ni pripetil noben samomor. Mnogo hrupa je toraj provzročilo v tej deželi nameravano samoumorstvo nekega Lazarja, ki se je hotel umoriti radi velikih dolgov. Knez je oprostil Lazarju kazen, plačal njegove dolgove pa tudi ukazal mu, naj se pobere iz Črne Gore. Vrh tega je izdal še sledeči oklic: „Vsi samomorilci, pa tudi oni, ki se poskušajo umoriti, izgube svojo čast. Njih trupla se bodo obesila za 24 ur na vislice. Nedostojno namreč je za Črnogorca, da bi si sam jemal življenje, nad katerim ima zapovedovati jedino Bog in katero je treba žrtvovati samo na bojišču v blagor domovine.“

* (Ruski glumač in Prusaki). Znameniti ruski glumač Anatolij Durov je potoval te dni iz Petro-Grada v Pariz po železnici. S seboj je imel izučene pse, miši, mačke, peteline in tudi svinjo, ki mu je na predstavi pridobila obilo slave. Prusaki niso hoteli pustiti svinje čez mejo, boječi se, da ne bi zatrosila kuge. Durov jih je zagotavljal, da to ni navadna svinja, marveč „velika gledališka umetnica“, ker pa to ni pomagalo, napravil je na ministra naslednji telegram: „Schweine Minister werden nicht durchgelassen“. Telegram pa je bil konfisciran in še le čez dva dni je dobil Durov dovoljenje, da sme prepeljati svoje živali čez Nemčijo. Njega samega pa so zaprli, češ, da je čakajoč grozno zabavljaj Nemcem in celo cesarja razžalil na časti. Durov je hotel položiti 8000 mark kavcije, da bi ga spustili, pa Prusaki so odklonili njegov predlog.

Loterijske srečke.

Gradec	30	julija	80	50	51	21	28
Trst	6.	avgusta	8	7	84	53	90

Proda se iz proste roke

lep vinograd, s zidano, z opoko krito in obokano zidnico, katera se lahko priredi za klet, hlev — in zgoraj stanovanje z dvema sobama. Zraven vinograda je hosta, njiva, sadunosnik. Vse posestvo obsega nad devet oralov, ter je v prijetnem kraju, v bližini okrajne ceste iz Ceremošnic ali Slateneka v Gaberje. Plačilni pogoji so ugodni. Več pove Franc Kastelic v Novem Mestu, št. 87.

[182]

Dva dijaka

iz boljše hiše sprejme za bodoče šolsko leto na hrano in stanovanje jako solidna družina v Novem Mestu. Več pove vredništvo „Dol. Novic“.

(180)

V najem se odda takoj

(179)

gostilna

gostilničarju, ki položi 200 gold. kavcije. Dotični mora tudi grajskim poslom hrano dajati. Več se izve pri grajskem oskrbništvu na Raki pri Krškem.

V neki grajščini na Dolenjskem dobi takoj službo

velikega hlapca

oženjen, pošten, priden in trezen človek. Prednost imajo taki, ki so brez otrok, ali pa z odraslimi otroci, kateri bi tudi za dninarje delali. Več pove opravništvo „Dol. Novic“.

(175—2)

Hiša

štev. 191 v Ozki ulici poleg Brunarja je iz proste roke takoj na prodaj. Več pove Alojzija Delhunija v hiši šte. 143 v Novem Mestu.

(166—2)

Na prodaj je iz proste roke hiša

v Kandiji poleg Novega Mesta; hiša ima dve sobi, tri kleti, hlev za živino in prešiče in pold, vse je pod jedno streho; na koncu hiše je vrt s češpljami zasajen in ograjen, k hiši spada njiva z 8 mernikov posevke; proda se z letino vred. Več se izve pri lastniku Jožefu Staniša šte. 34 v Kandiji.

(173—)

Vozniki

marljivi in za delo zmožni, sprejemajo se pri gradnji dolenjske železnice

in sicer s plačo na dan, ali v akord. Poprašati je pri inženirju Krause na Grosupljem.

(164—2)

Slavnemu občinstvu vljudno naznanjam, da bom 20. t. m. v lastni hiši na Velikem Trgu, šte. 75

pekarijo

otvoril, ter bodem v novo prirejenej pekarini vedno dobro postregel z lepim kruhom in navadnih oblik, pa tudi domač kruh v peko jemal.

(181)

Jakob Paucič.

Vse vrste surovega vlitiga železja in kovin za stavbe in mašine, kakor tudi vsa dela, zadevajoča mašinstvo, ponuja

(81—5)

G. Tönnies-ova

fabrika za mašine in livarna železa v Ljubljani.

Lepo posestvo na prodaj!

V Sent-Jurju pri Franc Zupančiču je na prodaj hiša na lepem prostoru in vse stanovanje v dobrem stanu, četrte ure od železnične postaje; dalje 2 orala 225 sežnjev travnikov, 1200 sežnjev vinograda, 37 oralov 177 sežnjev hoste, skupnega zemljišča je 56 oralov, vse je prve vrste. Kdor želi to posestvo kupiti naj se oglasi pri lastniku Fran Zupančiču v Sent-Jurju hiš. šte. 19, pošta Mirna peč, kjer se izve tudi cena.

(168—2)

Dobri delalci kopači,

zaslužijo si lahko prav lep denar, ako pri podpisane vodstvu prekopavanje 5000 metrov zemlje v akordu (na 1/2) prevzamejo.

(178—2)

Vodstvo d. žel. vinarske, sadlarske in poljedelske šole na Grmu pri Novem Mestu, dne 31. julija 1892.

Janez Nahtigal iz Brega šte. 3, blizo trga Žužemberka, zagradske fare, proda svoj

mlin

s petimi tečaji, petimi stopami žago, dalje 4 orale in 522 štirj. sežnjev zemljišča, 9 minut od deželne ceste, eno uro od trga; vse je v dobrem stanu. Cena se zve pri lastniku.

(169—2)

Na prodaj ima

(158—3)

Jožef Kline na Gorenjem Polju

deske

različne debelosti in različnega lesa.

Učenec

v prodajalno s špecerijskim in železninskim blagom se takoj sprejme.

(167—2)

Fran Kastelic,
Kandija pri Novem Mestu.

V vojvoda Auerspergovih gozdih v Posterici (Steinwand) pri Toplicah, prodajajo se drva siksometer po 1 gld. 50 kr. celi navadni meter po 25 kr. proti gotovi plači. — Več se poizve pri vojvodovem logarju v Posterici (Steinwand) p. Toplice.

Naznanilo

zaradi

prodajanja strojev.

Izvedela sem, da razširjajo agentje, kateri potujé nabirajo naročila na stroje, vest, da ne vodim več mojega pokojnega soproga g. Frana Detter-ja trgovine s stroji.

To je posey neresnična vest in zategadelj naznanjam, da bodem tudi še nadalje vodila trgovino s stroji in se trudila postreči p. n. kupovalcem z izbornimi stroji vsake vrste.

V Ljubljani, dné 12. junija 1892

(157—2)

Ana Detter udova.

Služba opravnika (vavpta)

je na deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu pri Novem Mestu za oddati.

Plača znaša 360 gld. a. v. na leto. Razun tega uživa opravnik prosto stanovanje in svečavo, ter mali vrt. Za kurjavo dobi pa 20 gld. na leto.

Služba je nastopiti s 1. septembrom tekočega leta. Pismene prošnje vlože naj prositelji pri vodstvu šole do 20. avgusta t. l.

(177—2)

Vodstvo deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu pri Novem Mestu,
dné 31. julija 1892.

Več tisoč dobro žgane opeke

imam na prodaj na Dol. Straži na južni strani poleg družih opekarn, kjer sem napravil svojo lastno opekarno. Priporočam se slav. občinstu ter sprejemam tudi pismena naročila in na ista odgovarjam.

Jurij Springer,

(174—2)

opekar, Dolenja Straža pri Novem Mestu.

Kopališče in vodno zdravišče

v Kamniku na Kranjskem,

(postaja lokalne železnice Ljubljana-Kamnik).

Zdravljenje po načinu župnika Kneippa

pod vodstvom specialnega zdravnika, ki je dalje časa praktikoval pri veleč. g. župniku Kneippu ter ima od njega spričevalo sposobnosti in si je bil tekom dveh let kot vodja nekega dobro obiskovanega Kneippovega zdravišča stekel mnogo priznanih izvrstnih zdravlilnih uspehov; dokaz temu so mnogotere javne zahvale od leta 1891 v listih: „Vaterland“, dunajski „Volksblatt“, linški „Volksblatt“, linška „Tagespost“, „Welser Zeitung“, „Kneipp-Blätter“ itd.

O zavodu in stanovanjih daje potrebna natančnejša pojasnila

zdraviščno vodstvo.

ZACHERLIN

(172—2)

je najbolj sloveče sredstvo proti mrčesu.

Znamenja občudovanja vrednega delovanja Zacherlina

so: 1. zapečateni steklenici, 2. ime „Zacherl“.

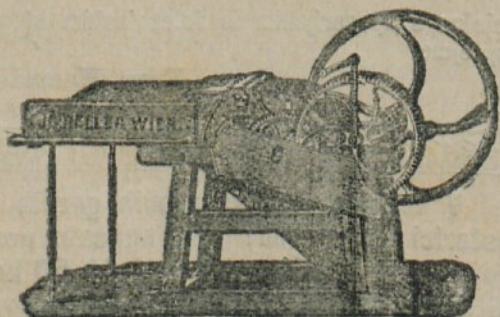
Novo Mesto: Adolf Pauser.

Mokronog: B. Sbil.

Litiža: Lebinger in Bergmann.

Kostanjevica: Alojzij Gatsch.

Vse stroje za kmetijstvo, vinarstvo in sadjarstvo

mlatilnice, čistilnice za žito,

trijérje, slamoreznice, mline za sadje, stiskalnice za sadje, vino in grozdje,

kakor tudi vse druge stroje in priprave

za kmetijstvo, vinarstvo in sadjerejstvo itd.

priporoča v najnovejši in najboljši obliki, po ceni:

IG. HELLER, DUNAJ,

2/2 PRATERSTRASSE 78.

Ilustrovani zopisniki in pohvalna pisma v slovenskem, hrvatskem, nemškem in laškem jeziku po zahtevanju brezplačno in franko. — Čas za poskušnje — garancija, ugodni pogoji. Zopet znižane cene. (94—9)